

Memo

Datum:
16 januari 2020

Onderwerp: Het proces op weg naar de structuurvisie windenergie in Barneveld

Ter attentie van: Gemeenteraad

Afzender: College van B&W

Introductie

Deze memo begeleidt de presentatie van het MER voor windenergie in de gemeente Barneveld. Deel 1 behandelt het kader waarbinnen het MER is verschenen, inclusief de voorgeschiedenis en de functie van het MER in het proces. Deel 2 gaat over de voorlopige keuze van gebieden en de winddialoog. Deel 3 betreft de opmaat naar de structuurvisie.

We hebben hiermee het beleidsproces rond windenergie voor de komende periode in kaart gebracht. Daarnaast worden richtinggevende uitspraken gedaan die uiteindelijk windenergie in Barneveld mogelijk moeten maken.

Deel 1. Voorgeschiedenis, kader en functie van het MER

Aanleiding

De gemeenteraad heeft een aantal beleidsdocumenten vastgesteld om te komen tot een energietransitie. Dit betreffen de, door de raad vastgestelde, energievisie, windvisie en zonneladder. Binnenkort verschijnt de warmtevisie. In dit beleid wordt gestreefd naar een omschakeling van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare bronnen. De raad heeft er voor gekozen om zelf regie te voeren op deze energietransitie door het vormen van lokaal beleid. Dit beleid bepaalt onze inbreng voor het regionale bod in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES). Het lokaal afwegen van belangen speelt een hoofdrol. De energietransitie zal immers eerst en vooral ook om inzet van inwoners vragen. Dit bijvoorbeeld doordat zij zonnepanelen op het dak van hun woning leggen, hun woning of bedrijf isoleren, zich aansluiten bij een initiatief voor een dorpsmolen of door te investeren in een warmtepomp. In de gesprekken die tot nu toe over dit thema gevoerd zijn in de raad is dan ook niet voor niets aangegeven dat draagvlak onder inwoners en bedrijven een belangrijke rol moet spelen bij het opstellen van beleid.

Het toepassen van hernieuwbare energiebronnen brengt een lokale ruimtevraag met zich mee en een afweging van belangen. De raad heeft in 2015 de Energievisie vastgesteld en in 2016 de Visie Windenergie. Daarmee heeft de raad aangegeven dat

windenergie één van de hernieuwbare bronnen is die onderdeel is van de energiemix¹. In de huidige windvisie zijn gebieden benoemd die potentieel geschikt zijn voor het plaatsen van windturbines. De raad heeft in 2017 het college opdracht gegeven een nieuwe structuurvisie voor te bereiden voor het thema windenergie. Dit om te kunnen bepalen welke potentiële gebieden de voorkeur genieten boven anderen. De eerste stap om te komen tot een structuurvisie windenergie was het uitvoeren van onderzoek. Dit onderzoek heeft de vorm van een milieu effect rapport (verder kortweg MER). Initiatiefnemer van de MER is het college dat daarmee verantwoordelijk is voor het opstellen van het plan MER. Daarmee is het college feitelijk opdrachtgever. De gemeenteraad is het bevoegd gezag en stelt uiteindelijk de structuurvisie vast. Het MER wordt niet als separaat document vastgesteld. Het is een onderbouwing voor de vast te stellen structuurvisie, en wordt als bijlage bijgevoegd.

Zowel landelijk als lokaal is het plaatsen van windturbines een onderwerp dat veel maatschappelijke aandacht krijgt en ook verdient. Bij een dergelijke brede maatschappelijke discussie past een aanpak gericht op transparantie en het delen van informatie. Het MER is daarbij een belangrijke informatiebron. In dit MER worden thema's behandeld die complex zijn en vaak de nodige nuances bevatten. Ook maakt het MER het mogelijk om zoekgebieden onderling met elkaar te vergelijken. Juist in zo'n situatie is het van belang informatie te delen zodat een ieder een mening kan vormen over de in het MER behandelde onderwerpen. Uiteraard is het straks aan de gemeenteraad om het eigen beleid vast te stellen voor dit thema. Op 22 januari 2020 wordt daarom het MER windenergie gepresenteerd in de Commissie Samenleving. Ook wordt het MER zelf gepubliceerd zodat het voor een ieder in te zien is. Deze publicatie is een informele stap in de route naar een structuurvisie. De formele stap die later zal volgen is het ter inzage leggen van een ontwerp structuurvisie met daarbij het MER als een van de bouwstenen c.q. onderbouwingen.

Kader

Het MER is een onderzoek naar potentiële ruimte voor windturbines in de gemeente Barneveld. Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van de door de raad vastgestelde Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en de beoordeling van deze notitie door de Commissie MER.

In de informatiebijeenkomsten, vooruitlopend op het onderzoek, en de zienswijzen die zijn ingediend over de NRD hebben inwoners veelvuldig potentiële locaties aangedragen. Deze komen deels wel, maar voor een groot deel ook niet terug in het MER. Zie hiervoor ook het kaartje op blz.19 van het MER. Met name werd de infrastructuur rond de A1 veel genoemd. Vooralsnog worden deze locaties, gezien de hoeveelheid woningen in de aangedragen gebieden niet in de vervolgstappen meegenomen.

In het MER onderzoek zijn twee stappen gezet. De eerste stap was het opnieuw bepalen van potentieel geschikte gebieden voor het plaatsen van windturbines. Het bepalen van de potentieel geschikte gebieden is gebeurd aan de hand van de kaders die van toepassing zijn op de afstanden die aangehouden moeten worden ten opzichte van woningen en infrastructuur. Voor de eerste stap is gekozen omdat de uitgangspunten voor een dergelijk onderzoek zijn gewijzigd sinds de vaststelling van de windvisie in 2016. Aan de ene kant is een trend zichtbaar dat windturbines groter c.q. hoger worden, waardoor de ruimtelijk impact ervan wijzigt. Dit heeft gevolgen voor het aantal en de omvang van potentieel geschikte gebieden. Aan de andere kant zien we ook collectieve initiatieven ontstaan van groepen inwoners die gezamenlijk een kleiner type turbine willen (de dorpsmolen of buurtmolen) om daarmee in hun eigen

¹ In de energievisie is opgenomen dat er ingezet wordt op 4 tot 8 turbines. Omgerekend naar vermogen betekent dit ca 12-24 MW.

behoefte te voorzien. De eerste stap in het onderzoek geeft de theoretische keuzemogelijkheden die de raad heeft als het gaat om het (toestaan van) het plaatsen van windturbines met een ashoogte van 120 meter. Op enkele locaties wordt in het MER ruimte voorzien voor windturbines met een ashoogte van 150 meter.

De tweede stap was het onderzoeken van de mogelijke gevolgen van het plaatsen van windturbines in die potentieel geschikte gebieden. Dit betreffen gevolgen die gebieds-specifiek zijn (zoals ecologie of de belangen van Defensie) of locatie-overstijgende thema's (zoals gezondheid en economie). De onderzoeken brengen op hoofdlijnen de mogelijkheden en gevolgen in beeld zodat daar beleidskeuzes op gebaseerd kunnen worden. Met het delen van het MER in deze fase informeert het college alle inwoners en andere betrokkenen binnen de gemeente Barneveld transparant en zorgvuldig. Ook kan het helpen dat alle vragen en discussies zich al vroegtijdig aandienen in het proces naar de vaststelling van de structuurvisie windenergie.

Het MER is een belangrijke bouwsteen voor de op te stellen structuurvisie, maar zeker niet de enige. De gemeente Barneveld kent een hoge ruimtelijke dynamiek. We kennen groei als het gaat om woningbouw en bedrijventerreinen. We hebben al het nodige ruimtelijke beleid, zoals de structuurvisies voor de kernen en het buitengebied. Deze visies en ontwikkelingen worden als informatie meegenomen in de winddialoog zoals beschreven in deel 2 van deze memo. Ook zal het bestaande ruimtelijke beleid worden meegewogen bij het opstellen van een ontwerp structuurvisie en speelt dit bestaande beleid uiteraard een rol bij de afwegingen die de raad zal maken bij de vaststelling van de structuurvisie. Het bestaande beleid is daarmee een tweede bouwsteen voor de structuurvisie windenergie.

De derde belangrijke bouwsteen voor de structuurvisie is maatschappelijke acceptatie. Het is wezenlijk om het realiseren van windenergie in goed overleg te laten plaatsvinden met bewoners, ondernemers en andere betrokken stakeholders. Zij zijn degenen die invulling moeten geven aan de mogelijkheden die het toekomstige beleid gaat bieden. Het college stelt daarom voor om onder regie van de gemeente met bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden de maatschappelijke mogelijkheden en belemmeringen te onderzoeken tijdens de hierna nader toegelichte winddialoog.

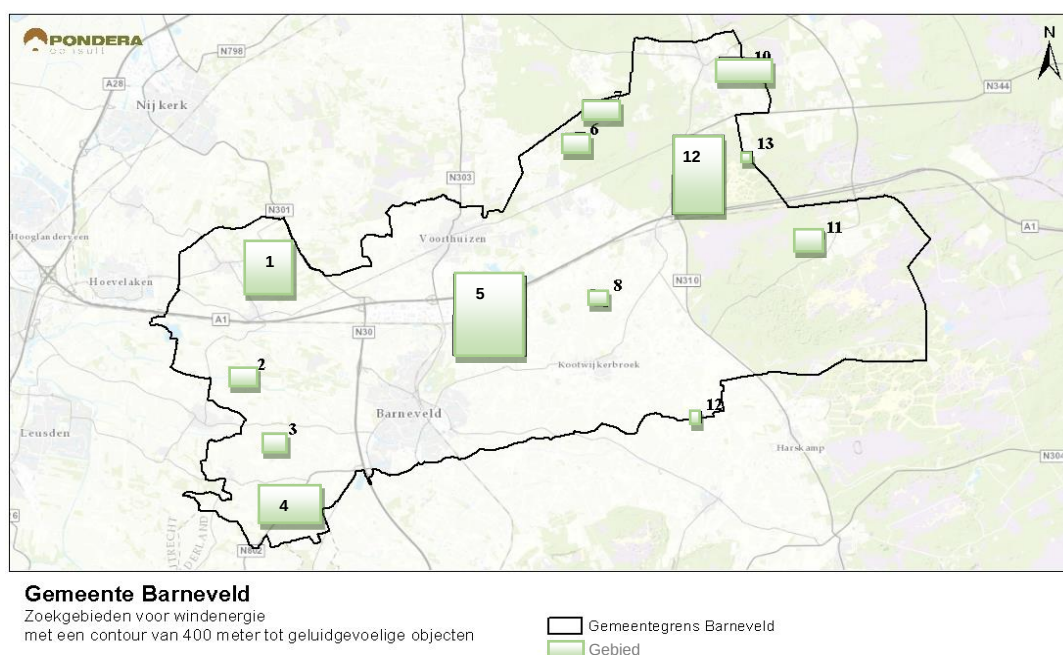
Deel 2. Voorlopige keuze van de gebieden en de winddialoog

Gebieden

He MER biedt een veelheid aan informatie over de (on)mogelijkheden voor windenergie in de gemeente Barneveld. Deze informatie heeft als doel de besluitvorming rond de vaststelling van de komende structuurvisie Windenergie te onderbouwen. Voor het hele grondgebied van de gemeente Barneveld is nu duidelijk wat op dit moment de theoretische mogelijkheden voor windenergie zijn.

Het MER voldoet aan de 'Uitgangspunten Milieutechnische en Ruimtelijke analyse' zoals verwoord in bijlage 4 van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau zoals die door de Raad is vastgesteld. Voor windturbines met een ashoogte van 120 meter zijn de aspecten leefomgeving, gezondheid, natuur, landschap, cultuurhistorie en archeologie, waterhuishouding en bodem, veiligheid, ruimtegebruik en economie onderzocht evenals cumulatieve effecten. Ook de mogelijkheden voor dorpsmolens met een maximale ashoogte van 100 meter zijn in kaart gebracht. Het MER zal ook nog beoordeeld worden door de onafhankelijke Commissie voor de MER. Wij zullen in overleg treden met de Commissie of deze beoordeling naar voren gehaald kan worden, zodat deze beoordeling nog kan worden betrokken bij de winddialoog.

Het college begrijpt uit het MER dat 13 gebieden geschikt zouden kunnen zijn voor windenergie. De gebieden 6 tot en met 13 worden in het MER aangeduid als momenteel ongeschikt vanwege activiteiten van Defensie en mogelijke beperkingen van het Gelders Natuurnetwerk. Deze beperkingen worden door het college bestuurlijk aangekaart om de mogelijkheden voor de toekomst te onderzoeken. Het college wil in overleg gaan met vertegenwoordigers van Defensie en de Provincie Gelderland om te verkennen in hoeverre er nu of in de nabije toekomst wel ruimte is om windturbines in deze gebieden te kunnen plaatsen. De gebieden die op dit moment in aanmerking komen voor een winddialoog zijn de gebieden 1 tot en met 5 in het MER.

In het MER worden voor enkele gebieden optimalisatiemogelijkheden gegeven, waardoor minder effecten op de leefomgeving optreden (minder woningen die slagschaduw ondervinden en minder invloed van geluid). Het college wil deze optimalisatiemogelijkheden betrekken bij de keuze van de gebieden die onderdeel zijn van de winddialoog en focust voor gebied 5 op het gedeelte ten zuiden van de A1. Dit betekent dat het deel van gebied 5 ten noorden van de A1 buiten de winddialoog blijft.

Voor de dorpsmolens is meer theoretische ruimte beschikbaar. Deze dorpsmolens zijn altijd de uitkomst van een collectief initiatief van inwoners (en bedrijven). Met andere woorden, ze zijn altijd gebaseerd op een bottom up aanpak vanuit de samenleving. Voor de dorpsmolens is het college voornemens, binnen de kaders van dit MER, criteria op te stellen in een notitie vergelijkbaar met de Barneveldse Zonneladder. Dit betekent dat voor dorpsmolens in Barneveld via de winddialoog criteria worden opgesteld, bijvoorbeeld ten aanzien van de landschappelijke inpassing, (financiële) participatie, draagvlak en hoogte. Deze criteria zullen worden opgenomen in de nog op te stellen en door de raad vast te stellen structuurvisie windenergie.

Winddialoog

Een manier om zoveel mogelijk betrokkenen te laten deelnemen aan een winddialoog is het model van de 'burgertoppen' zoals die de afgelopen jaren in diverse gemeenten in Nederland georganiseerd zijn. Aan zo'n winddialoog kunnen inwoners, ondernemers, georganiseerde inwoners in stichtingen, comités en coöperaties, raadsleden en ambtenaren, initiatiefnemers van windturbines en direct omwonenden deelnemen. Gezamenlijk kunnen zij aangeven hoe volgens hen de doelstellingen voor windenergie in de gemeente Barneveld in de aangegeven gebieden bereikt kunnen worden op een manier die gedragen wordt door de gemeenschap. Voorbeelden van een dergelijk proces zijn de co-creatieprocessen in Heerenveen (Centrumvisie), Steenwijkerland (energie) en Enschedé (Oudejaarsnacht), Kampen (winkelopenstelling op zondag).

Een dergelijke winddialoog sluit aan bij de notitie participatie in Barneveld die de gemeenteraad in juni 2019 heeft vastgesteld. Daarin wordt aanbevolen te streven naar co-creatie bij participatieprocessen en deze planmatig aan te pakken. Met het organiseren van een winddialoog neemt het college deze aanbeveling ter harte.

Als resultaat van de winddialoog verwacht het college uitspraken over de concrete locaties, grootte van de turbines en de voorwaarden waaronder ze geplaatst kunnen worden. Bijvoorbeeld over lokaal eigenaarschap, vergoeding van omwonenden en bedrijven, landschappelijke inpassing of zeggenschap over het stilzetten van de turbines vanwege slagschaduw. Belangrijk is dat het resultaat van deze co-creatie benut wordt door het college bij de voorbereiding van een ontwerp structuurvisie en door de raad bij de besluitvorming over de structuurvisie. De beslissingsbevoegdheid over de structuurvisie ligt uiteindelijk bij de raad.

De Nederlandse vereniging van omwonenden van windmolens (NLVOW) geeft een aantal criteria voor gebiedsprocessen rond windenergie:

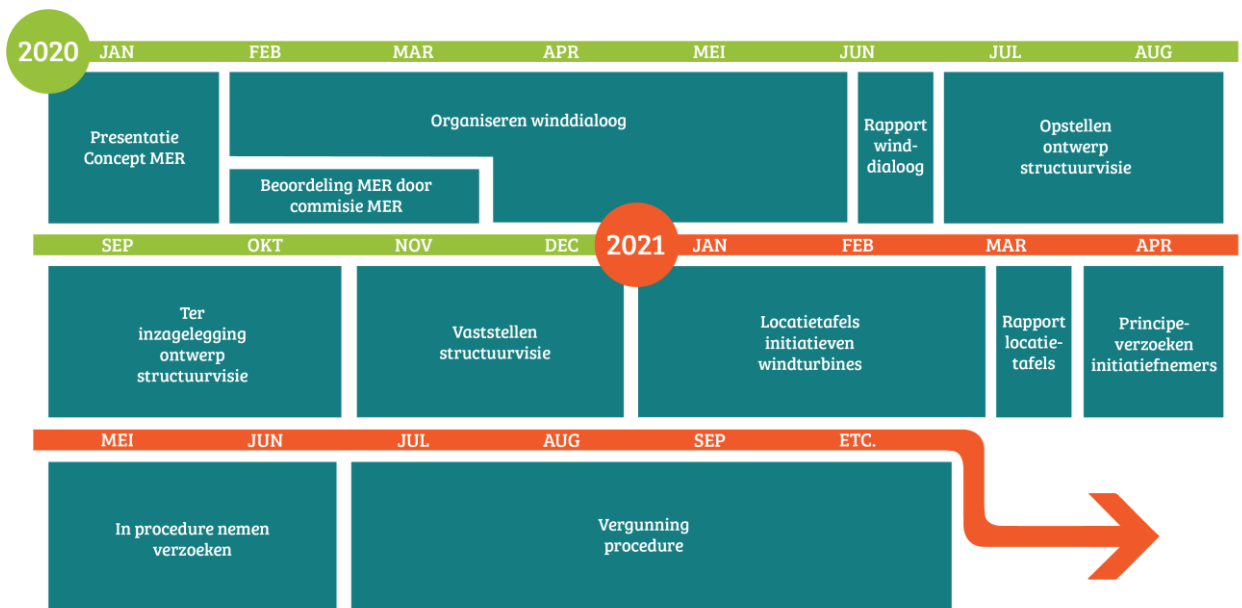
1. Zorg voor een onafhankelijke voorzitter/moderator van het proces.
2. Wees duidelijk in het doel van de gebiedstafel en wat er met de resultaten gebeurt.
3. Bespreek aan het begin wat er van de deelnemers verwacht wordt.
4. Bepaal gezamenlijk als gebiedstafel in een eerste bijeenkomst de spelregels, bijvoorbeeld ten aanzien van de omgang met lokale media.
5. Zorg dat zoveel mogelijk betrokkenen aan de gebiedstafel deelnemen.
6. Verwacht niet dat alle betrokkenen zich vertegenwoordigd voelen door het maatschappelijk middenveld.
7. Houd rekening met verschillende leercurves van deelnemers. Er zitten experts aan tafel naast inwoners.

Het succes van de winddialoog wordt bepaald door de kwaliteit van de opdracht en uitvoering en toepassing van bovengenoemde criteria.

Wij brengen de kosten die gepaard gaan met de winddialoog in beeld en zullen nagaan of wij dit kunnen dekken uit bestaande posten. Tevens zullen wij de provincie benaderen voor een mogelijke bijdrage in dit co-creatietraject.

Deel 3: Op weg naar de structuurvisie

Onderstaand schetsen wij de vervolgstappen zoals wij die voornemens zijn te zetten om te komen tot de plaatsing van windturbines in Barneveld.

Het MER wordt 22 januari 2020 gepresenteerd tezamen met deze memo. In februari wordt gestart met de voorbereiding van de winddialoog. Tegelijkertijd vraagt het college de commissie MER om een beoordeling van het MER. De rapportage van de winddialoog wordt eind juni verwacht waarna het opstellen van de ontwerpstructuurvisie kan beginnen. In september volgt de ter inzagelegging en in november de vaststelling. Initiatieven voor windturbines kunnen zich daarna melden voor specifieke locaties waarna locatietafels van start gaan. Aan deze tafels wordt deelgenomen door omwonenden, omliggende bedrijven, initiatiefnemers en gemeente, onder leiding van een onafhankelijke voorzitter. Op basis van de in de structuurvisie vastgestelde criteria werken de deelnemers aan een onderhandelingsresultaat dat de komst van één of meerdere windturbines mogelijk maakt. Dit resultaat wordt door de voorzitter van de locatietafel aangeboden aan het college. Is het resultaat conform het afgesproken beleid dan kan de initiatiefnemer een verzoek indienen en wordt het initiatief in procedure genomen.